



ประกาศกรมราชทัณฑ์

เรื่อง มาตรฐานห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถาน พ.ศ. ๒๕๕๐

.....

เพื่อให้ห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถานสามารถตอบสนองเจตนารมณ์ การเป็นแหล่งการเรียนรู้ ที่มีประสิทธิภาพ มีรูปแบบ แนวทางการบริหารจัดการที่ชัดเจน เป็นมาตรฐานไปในทิศทางเดียวกับห้องสมุด สากล บนพื้นฐานความสอดคล้อง เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ผู้รับบริการ และภารกิจ ทิศทางการพัฒนาองค์กร ราชทัณฑ์สู่การเป็นองค์กรชั้นนำด้านการแก้ไข พัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง และการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ รวมถึงตอบสนองแนวนโยบายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้เข้าถึงโอกาสการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาตนเอง อย่างเท่าเทียมและต่อเนื่องตลอดชีวิต จึงกำหนดมาตรฐานห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถานไว้ ดังนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศกรมราชทัณฑ์ เรื่อง มาตรฐานห้องสมุดเรือนจำ/ ทัณฑสถาน พ.ศ. ๒๕๕๐”

ข้อ ๒ ให้ยกเลิก “ประกาศกรมราชทัณฑ์ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานสำหรับห้องสมุดเรือนจำ/ ทัณฑสถาน” ลงวันที่ ๒๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๖ และให้ใช้ประกาศนี้ตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในประกาศนี้

ห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถาน หมายถึง ห้องสมุดที่จัดตั้งขึ้นในเรือนจำ/ทัณฑสถาน เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษา และให้บริการทรัพยากรสารสนเทศ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทรัพยากร มนุษย์ในเรือนจำ/ทัณฑสถาน ตามบทบาทและภารกิจของกรมราชทัณฑ์

ห้องสมุดขนาดใหญ่ หมายถึง ห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถานความมั่นคงสูงหรือ เรือนจำ/ทัณฑสถานที่มีความจุมาตรฐานการควบคุมผู้ต้องขัง ตั้งแต่ ๑,๕๐๐ คน ขึ้นไป

ห้องสมุดขนาดกลาง หมายถึง ห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถานที่มีความจุมาตรฐาน การควบคุมผู้ต้องขัง ตั้งแต่ ๕๐๐- ๑,๕๐๐ คน

ห้องสมุดขนาดเล็ก หมายถึง ห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถานที่มีความจุมาตรฐาน การควบคุมผู้ต้องขัง ไม่เกิน ๕๐๐ คน

ห้องสมุดกลาง หมายถึง ห้องสมุดหลักที่เปิดให้บริการในเรือนจำ/ทัณฑสถาน

ห้องสมุดสาขา หมายถึง ห้องสมุดย่อยที่จัดตั้งขึ้นเป็นการถาวรในแดนต่าง ๆ เพื่อ กระจายบริการห้องสมุดให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย เป็นบริการส่วนหนึ่งของห้องสมุดกลาง

ห้องสมุดเคลื่อนที่ หมายถึง บริการของห้องสมุดที่นำทรัพยากรสารสนเทศ ไปให้บริการแก่ผู้รับบริการเป็นระยะ ๆ ตามความเหมาะสม

บุคลากรห้องสมุด หมายถึง บุคคลที่ได้รับมอบหมาย/แต่งตั้ง จากผู้บริหาร กรมราชทัณฑ์/เรือนจำ/ทัณฑสถานไปปฏิบัติงานห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถาน เพื่อทำหน้าที่จัดเก็บ รวบรวม ดำเนินงานด้านเทคนิคและบริการสารสนเทศ

ผู้รับบริการ หมายถึง กลุ่มเป้าหมายที่ห้องสมุดมุ่งให้บริการ ได้แก่ ผู้ต้องขังและเจ้าหน้าที่เรือนจำ/ทัณฑสถาน รวมถึงบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภารกิจการแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง

ข้อ ๔ กำหนดมาตรฐานห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถาน พ.ศ. ๒๕๕๐ ดังนี้

หมวด ๑

วิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์

ข้อ ๕ วิสัยทัศน์

เป็นศูนย์กลางแห่งการแสวงหาความรู้ และสารสนเทศ เพื่อการเรียนรู้ การพัฒนาตนเอง และนันทนาการสำหรับผู้ต้องขัง และ เจ้าหน้าที่ในเรือนจำ/ทัณฑสถาน

ข้อ ๖ พันธกิจ

ห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถานเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ส่งเสริม และสนับสนุนการดำเนินงานตามภารกิจของกรมราชทัณฑ์ ด้านการควบคุมและการแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง เพื่อคืนกลับสู่สังคม โดยมีบทบาทสำคัญในการจัดบริการรองรับการจัดการศึกษา การเรียนรู้ด้วยตนเอง การส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม คุณภาพชีวิต ทักษะอาชีพ ทักษะการแสวงหา การเข้าถึง และการใช้สารสนเทศ เพื่อการพัฒนาตนเอง

ข้อ ๗ วัตถุประสงค์

ห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถานมีวัตถุประสงค์หลักในการจัดตั้ง

๗.๑ เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษา และการพัฒนาทักษะอาชีพให้กับผู้ต้องขัง

๗.๒ เพื่อให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานตามภารกิจของกรมราชทัณฑ์ ทั้งในด้านการควบคุมและแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง

๗.๓ เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นพลเมืองดีของสังคม

๗.๔ เพื่อสร้างนิสัยรักการอ่าน เสริมทักษะการเรียนรู้ การแสวงหาความรู้ รวมทั้งนันทนาการ แก่ผู้ต้องขัง และเจ้าหน้าที่

หมวด ๒

การบริหาร

ข้อ ๘ กำหนดให้เรือนจำ/ทัณฑสถานทุกแห่ง จัดตั้งห้องสมุดขึ้นในเรือนจำ/ทัณฑสถาน เพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้และให้บริการสารสนเทศแก่ผู้ต้องขัง และเจ้าหน้าที่

ข้อ ๕ กำหนดให้การควบคุม กำกับดูแลงานห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถาน เป็นงานในความรับผิดชอบของส่วนส่งเสริมการศึกษา สำนักพัฒนาพฤตินิสัย กรมราชทัณฑ์

ข้อ ๑๐ กรมราชทัณฑ์ แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถานมีจำนวนรวมไม่เกิน ๑๒ คน ประกอบด้วยอธิบดีหรือรองอธิบดีที่ได้รับมอบหมายเป็นประธาน มีผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สำนักงานการอาชีวศึกษา สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีและหน่วยงานพันธมิตรอื่น ๆ ของกรมราชทัณฑ์ เป็นกรรมการ มีผู้อำนวยการสำนักพัฒนาพฤตินิสัย เป็นกรรมการและเลขานุการ ผู้อำนวยการส่วนส่งเสริมการศึกษา เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ ให้อยู่ในวาระ ๔ ปี

คณะกรรมการอำนวยการ มีหน้าที่กำหนดนโยบาย แนวทางการบริหารจัดการ และการดำเนินงาน การหาแหล่งสนับสนุนการดำเนินงานห้องสมุด เสนอกฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับงานห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถาน

ข้อ ๑๑ เรือนจำ/ทัณฑสถาน แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถาน ประกอบด้วย ผู้บริหารเรือนจำ/ทัณฑสถาน เป็นประธาน ผู้แทนจากหน่วยงานพันธมิตรในพื้นที่ที่จัดการศึกษาให้กับผู้ต้องขังในเรือนจำ/ทัณฑสถาน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานพันธมิตรอื่น ๆ ผู้อำนวยการส่วนหรือหัวหน้าฝ่ายอื่น ๆ ในเรือนจำ/ทัณฑสถานเป็นกรรมการ หัวหน้าฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจเป็นกรรมการและเลขานุการ บรรณารักษ์/หัวหน้างานห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถานเป็นกรรมการ และผู้ช่วยเลขานุการ

คณะกรรมการบริหาร มีหน้าที่กำหนดทิศทางให้คำปรึกษา ให้ความเห็นชอบแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติงาน สนับสนุน กำกับและติดตามประเมินผลการดำเนินงานห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถาน

ข้อ ๑๒ เรือนจำ/ทัณฑสถาน แต่งตั้งและมอบหมายเจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจเป็นผู้รับผิดชอบงานห้องสมุด มีหน้าที่วางแผน กำกับ ดูแล ดำเนินการ ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้มีการพัฒนาคุณภาพบริการอย่างต่อเนื่อง

ข้อ ๑๓ เรือนจำ/ทัณฑสถาน จัดทำแผนงาน แผนปฏิบัติการห้องสมุด ระบบการจัดเก็บข้อมูลและรายงานผลการปฏิบัติงาน เสนอคณะกรรมการบริหารห้องสมุดและกรมราชทัณฑ์ เพื่อรายงานคณะกรรมการอำนวยการห้องสมุด อย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง

ข้อ ๑๔ รูปแบบการบริหารงานห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถาน ให้ใช้แบบรวมศูนย์ คือ ทั้งห้องสมุดกลาง ห้องสมุดสาขาหรือบริการห้องสมุดเคลื่อนที่ให้เป็นระบบเดียวกัน อยู่ภายใต้การบริหารงานของห้องสมุดกลาง

ข้อ ๑๕ เรือนจำ/ทัณฑสถาน จัดให้มีจุดรับความคิดเห็นจากผู้รับบริการห้องสมุด เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนางานห้องสมุด

หมวด ๓

ความร่วมมือและเครือข่าย

ข้อ ๑๖ เรือนจำ/ทัณฑสถาน ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีความร่วมมือกับเครือข่ายพันธมิตรในพื้นที่ โดยมุ่งเน้นความร่วมมือจากภาคประชาชน หน่วยงานพันธมิตรที่จัดการศึกษาให้กับผู้ต้องขัง เครือข่ายความร่วมมือระหว่างห้องสมุด แหล่งการเรียนรู้ และหน่วยงานพันธมิตรอื่น ๆ ตามความเหมาะสม อาทิ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด/อำเภอ ศูนย์วิทยพัฒนามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สถานศึกษา หน่วยงานภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฯลฯ

หมวด ๔

งบประมาณ และการเงิน

ข้อ ๑๗ ห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถาน ควรได้รับงบประมาณอย่างเพียงพอ ที่จะสามารถดำเนินงานตามพันธกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อ ๑๘ งบประมาณของห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถาน ควรมีแหล่งที่มาจากงบประมาณแผ่นดินที่หน่วยงานได้รับจัดสรรเป็นหลัก และห้องสมุดควรได้รับจัดสรรงบประมาณต่อหัวผู้ต้องขัง ตามความเหมาะสมอย่างต่อเนื่อง สม่าเสมอ และเพิ่มขึ้นทุกปี

ข้อ ๑๙ เรือนจำ/ทัณฑสถาน พึงจัดสรรงบประมาณจากเงินนอกงบประมาณ เช่น เงินสวัสดิการผู้ต้องขัง ฯลฯ สำหรับการดำเนินงานห้องสมุดของเรือนจำ/ทัณฑสถานอย่างเหมาะสม เพื่อให้ห้องสมุดได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ข้อ ๒๐ รายได้ของห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถาน ในลักษณะอื่น ๆ เช่น การบริจาคบำรุงห้องสมุดจากบุคคล องค์กรต่าง ๆ ให้สงวนไว้เป็นค่าใช้จ่ายของห้องสมุด เพิ่มเติมจากงบประมาณที่ห้องสมุดได้รับ

หมวด ๕

ทรัพยากรสารสนเทศ

ข้อ ๒๑ ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถาน ควรมีทุกประเภท ทั้งสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ครอบคลุมเนื้อหาที่สนองนโยบายและพันธกิจของกรมราชทัณฑ์ ความต้องการของผู้รับบริการ ที่ไม่มีลักษณะเป็นการช่วยจิตใจให้กำเริบ ก่อให้เกิดความประทุติในทางชั่วร้าย ผิดศีลธรรม ความรู้สึกทางกามารมณ์ หรือเป็นภัยต่อความมั่นคงของเรือนจำ/ทัณฑสถาน

ข้อ ๒๒ ห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถาน จัดหาทรัพยากรสารสนเทศแกน (Core collection) ซึ่งหมายถึงหนังสือและสื่ออื่น ๆ ที่มีเนื้อหาสาระสนองนโยบายเน้นหนักของกรมราชทัณฑ์ ส่งเสริมสนับสนุน

การจัดการศึกษา และการพัฒนาอาชีพของผู้ต้องขัง ได้แก่ หนังสือพระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี หนังสือตำราแบบเรียน หนังสืออ่านประกอบการเรียน หนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ และการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

ข้อ ๒๓ ห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถาน จัดหาสื่อทรัพยากรสารสนเทศอื่น ๆ ที่มีเนื้อหา สาระคุณค่า ประโยชน์ และความเหมาะสมต่อการให้บริการในห้องสมุดทุกแห่ง จำแนกตามประเภทของทรัพยากรสารสนเทศ ดังนี้

๒๓.๑ หนังสือ กำหนดหน่วยนับจำนวนเป็นชื่อเรื่อง ที่ไม่ซ้ำกันหรือไม่เป็นฉบับพิมพ์ซ้ำหรือฉบับปรับปรุง โดยกำหนดจำนวนที่ควรจัดหา

(๑) ห้องสมุดขนาดใหญ่ ให้จัดหาหนังสือจำนวนขั้นต่ำ ไม่น้อยกว่า ๓,๐๐๐ ชื่อเรื่อง และจัดหาเพิ่มเติมแต่ละปีในอัตราขั้นต่ำ ไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๓ ของทรัพยากรสารสนเทศที่มีอยู่

(๒) ห้องสมุดขนาดกลาง ให้จัดหาหนังสือจำนวนขั้นต่ำ ไม่น้อยกว่า ๒,๐๐๐ ชื่อเรื่อง และจัดหาเพิ่มเติมแต่ละปีในอัตราขั้นต่ำ ไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๓ ของทรัพยากรสารสนเทศที่มีอยู่

(๓) ห้องสมุดขนาดเล็ก ให้จัดหาหนังสือจำนวนขั้นต่ำ ไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐ ชื่อเรื่อง และจัดหาเพิ่มเติมแต่ละปีในอัตราขั้นต่ำ ไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๓ ของทรัพยากรสารสนเทศที่มีอยู่

๒๓.๒ สักส่วนเนื้อหา เฉพาะหนังสือใหม่ที่ต้องจัดหาเพิ่มเติม อัตราขั้นต่ำร้อยละ ๓ ให้มีสัดส่วนระหว่างหนังสือสารคดี ร้อยละ ๑๐ และบันเทิงคดี ร้อยละ ๓๐

๒๓.๓ วารสาร นิตยสารที่มีเนื้อหาสาระ ที่หลากหลาย เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต อาชีพ ศิลธรรมจรรยา กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม กำหนดหน่วยนับเป็นชื่อเรื่องที่ต้องจัดหา และได้รับอย่างต่อเนื่องเป็นปัจจุบัน ให้มีจำนวนเหมาะสมตามขนาดของห้องสมุด

(๑) ห้องสมุดขนาดใหญ่ อย่างน้อย ๕ ชื่อเรื่อง

(๒) ห้องสมุดขนาดกลาง อย่างน้อย ๕ ชื่อเรื่อง

(๓) ห้องสมุดขนาดเล็ก อย่างน้อย ๓ ชื่อเรื่อง

๒๓.๔ หนังสือพิมพ์ที่มีเนื้อหา สาระที่หลากหลาย เป็นประโยชน์ต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การพัฒนาคุณภาพชีวิต กำหนดหน่วยนับเป็นชื่อเรื่อง ที่ต้องจัดหาอย่างต่อเนื่อง และเป็นปัจจุบัน อย่างน้อย ๓ ชื่อเรื่อง

๒๓.๕ กฤตภาค ให้ห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถาน จัดทำกฤตภาคจากหนังสือพิมพ์ วารสาร หรือนิตยสารฉบับเก่าที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ อย่างต่อเนื่องตามความเหมาะสม

๒๓.๖ สิ่งพิมพ์ระยะสั้น ให้ห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถาน จัดหาสิ่งพิมพ์ระยะสั้นที่มีเนื้อหาสาระเป็นประโยชน์ เช่น โปสเตอร์ จุลสารและแผ่นพับ ไว้บริการตามความเหมาะสม

๒๓.๗ สื่อโสตทัศนและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ควรครอบคลุมเนื้อหาที่เป็นสารคดี บันเทิงคดี ประกอบการศึกษา การพัฒนาจิตใจ พัฒนาอาชีพ กำหนดหน่วยนับเป็นชื่อเรื่องที่ต้องจัดหาให้มีจำนวนไม่น้อยกว่า ๑๐๐ ชื่อเรื่อง และควรจัดหาเพิ่มเติมแต่ละปี อัตราขั้นต่ำไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕ ของสื่อโสตทัศนและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีอยู่

ข้อ ๒๔ ห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถาน จัดเก็บ และให้บริการทรัพยากรสารสนเทศที่หน่วยงานภาครัฐ กรมราชทัณฑ์ เรือนจำ/ทัณฑสถาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำขึ้นในโอกาสต่าง ๆ รวมถึงทรัพยากรสารสนเทศของท้องถิ่น ตามความเหมาะสม เช่น ประวัติความเป็นมาของหน่วยงาน ความเป็นมา ของห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถาน เป็นต้น

หมวด ๖

งานเทคนิคห้องสมุด

ข้อ ๒๕ ห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถาน ต้องจัดให้มีการดำเนินงานทางเทคนิคห้องสมุดให้เป็นไปตามหลักวิชาการห้องสมุด

๒๕.๑ มีการจัดหา และทำทะเบียนทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด

๒๕.๒ มีการเตรียมตัวเล่ม การซ่อม การบำรุงรักษาหนังสือและสื่อต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพพร้อมให้บริการ

๒๕.๓ มีการจัดหมวดหมู่ทรัพยากรสารสนเทศตามระบบสากล และการทำรายการช่วยค้นหาและเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุด

๒๕.๔ มีการจัดทำเครื่องมือช่วยค้นในรูปแบบฐานข้อมูล บัตรรายการหรือควคูกันทั้งสองระบบ เพื่อให้ผู้รับบริการสามารถค้นหาและเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างสะดวก รวดเร็ว

๒๕.๕ มีการประเมินทรัพยากรสารสนเทศและคัดออกเป็นประจำ อย่างน้อยทุก ๓ ปี เพื่อให้ห้องสมุดมีทรัพยากรสารสนเทศที่เหมาะสมในเชิงปริมาณ คุณภาพ รวมถึงความต้องการขององค์กรและผู้รับบริการห้องสมุด

หมวด ๗

การบริการ และกิจกรรมห้องสมุด

ข้อ ๒๖ ห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถาน ต้องจัดให้มีบริการแก่ผู้รับบริการตามบทบาทภารกิจของห้องสมุด

๒๖.๑ บริการการอ่านภายในห้องสมุดกลาง เปิดบริการสัปดาห์ละไม่น้อยกว่า ๕ วัน ให้มีจำนวนชั่วโมงการบริการรวม ไม่น้อยกว่า ๒๐ ชั่วโมงต่อสัปดาห์

๒๖.๒ บริการห้องสมุดสาขาหรือบริการ ห้องสมุดเคลื่อนที่ เพื่อขยายขอบเขตการให้บริการด้านการอ่านให้ทั่วถึง เหมาะสมกับสถานที่และขนาดของห้องสมุด

(๑) ห้องสมุดขนาดใหญ่ ต้องมีห้องสมุดสาขาหรือจุดบริการห้องสมุดเคลื่อนที่ ไม่น้อยกว่า ๒ แห่ง

(๒) ห้องสมุดขนาดกลาง ต้องมีห้องสมุดสาขาหรือจุดบริการห้องสมุดเคลื่อนที่ ไม่น้อยกว่า ๑ แห่ง

(๓) ห้องสมุดขนาดเล็ก ควรมีห้องสมุดสาขาหรือจุดบริการห้องสมุดเคลื่อนที่ ตามความเหมาะสม

๒๖.๓ บริการยืม-คืน ส่งเสริมให้ทั้งผู้ต้องขังและเจ้าหน้าที่ ได้เป็นสมาชิกห้องสมุดและยืมหนังสือไปอ่านนอกห้องสมุดได้ โดยให้ห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถานกำหนดจำนวนหนังสือที่สมาชิกสามารถ ยืมออกได้ในแต่ละครั้ง รวมทั้งกำหนดระยะเวลาการยืม - คืนตามความเหมาะสม

๒๖.๔ บริการให้คำแนะนำการอ่าน เพื่อสนับสนุนให้เกิดความสนใจ ด้านวิชาชีพ คุณธรรม จริยธรรม ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม และความสนใจอื่น ๆ ที่ส่งเสริมการพัฒนาตนเอง และพัฒนาสังคม ประเทศชาติ

๒๖.๕ บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า เพื่อช่วยเหลือให้ผู้รับบริการสามารถค้นหาและเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศที่ต้องการได้โดยสะดวก รวดเร็ว

ข้อ ๒๗ ห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถาน ต้องจัดกิจกรรมรณรงค์ ส่งเสริมการอ่าน และการใช้ห้องสมุดในรูปแบบต่าง ๆ

๒๗.๑ กิจกรรมแนะนำหนังสือใหม่ หนังสือที่น่าสนใจ รวมถึงสื่อโสตทัศน์หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์

๒๗.๒ การนิทรรศการให้ความรู้ ทั้งที่เป็นนิทรรศการถาวรและนิทรรศการตามวาระหรือโอกาสต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้เกิดนิสัย และความสนใจในการอ่านเพิ่มมากขึ้น

๒๗.๓ กิจกรรมพิเศษอื่น ๆ ให้จัดปีละไม่น้อยกว่า ๒ ครั้ง เพื่อส่งเสริม เชื่อมโยงการอ่าน การใช้ห้องสมุดสู่การพัฒนาตนเองของผู้ต้องขัง อาทิ กิจกรรมจัดประกวดเล่าเรื่อง การเขียนเรียงความ การเขียนบทกวี งานศิลปะที่ได้แรงบันดาลใจจากการอ่าน การประดิษฐ์หนังสือของตนเอง การซ่อมหนังสือ การจัดภูมิทัศน์ห้องสมุด เป็นต้น

ข้อ ๒๘ ห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถาน ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้ต้องขังมีความรู้เกี่ยวกับห้องสมุด ทั้งในด้านการใช้และการให้บริการ เพื่อสามารถแสวงหาความรู้ และปฏิบัติงานห้องสมุดได้ อาทิ การจัดปฐมนิเทศ การสาธิต จัดอบรมตามหลักสูตร การสอนงาน การจัดทำคู่มือปฏิบัติงานห้องสมุด เป็นต้น

หมวด ๘

บุคลากรห้องสมุด

ข้อ ๒๙ เรือนจำ/ทัณฑสถาน ต้องมอบหมาย/แต่งตั้งบุคลากรฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ ทำหน้าที่บรรณารักษ์หรือหัวหน้างานห้องสมุด ในเบื้องต้นกำหนดคุณสมบัติ ต้องผ่านการศึกษา หรืออบรมวิชาด้านบรรณารักษศาสตร์ หรือสารสนเทศศาสตร์ จากสถาบันการศึกษาหรือสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ให้มีการพัฒนาบุคลากรที่มอบหมายให้ทำหน้าที่บรรณารักษ์ หรือหัวหน้างานห้องสมุดอย่างต่อเนื่อง เช่น การให้เข้ารับการอบรม สัมมนา ประชุมเชิงปฏิบัติการ ประชุมเชิงวิชาการที่จัดโดยหน่วยงาน สถาบันการศึกษา อาทิ มหาวิทยาลัยสุโขทัยนครราชสีมา สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ฯ รวมทั้งการศึกษาดูงานห้องสมุดและงานด้านที่เกี่ยวข้อง

ข้อ ๓๐ เรือนจำ/ทัณฑสถาน ต้องจัดให้ผู้ต้องขังได้ทำหน้าที่ผู้ช่วยบรรณารักษ์ โดยคัดเลือกผู้ต้องขังที่มีคุณสมบัติ สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หรือเทียบเท่า เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีความประพฤติดี มีความรับผิดชอบ ไว้วางใจได้ มีใจรักและสมัครใจทำงานห้องสมุด

ผู้ต้องขังที่จะได้รับเลือก หรือแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ผู้ช่วยบรรณารักษ์ ต้องผ่านการอบรมหลักสูตรผู้ช่วยบรรณารักษ์ที่จัดโดยเรือนจำ/ทัณฑสถาน เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน

ข้อ ๓๑ ผู้ช่วยบรรณารักษ์ที่ทำงานประจำห้องสมุดกลาง ห้องสมุดสาขา หรือจุดบริการห้องสมุดเคลื่อนที่ ให้มีจำนวนขึ้นอยู่กับขนาดของห้องสมุด

๓๑.๑ ห้องสมุดขนาดใหญ่ มีผู้ช่วยบรรณารักษ์ จำนวนไม่น้อยกว่า ๕ คน

๓๑.๒ ห้องสมุดขนาดกลางและขนาดเล็ก มีผู้ช่วยบรรณารักษ์ จำนวนไม่น้อยกว่า ๓ คน

๓๑.๓ ห้องสมุดสาขาหรือจุดบริการห้องสมุดเคลื่อนที่ มีผู้ช่วยบรรณารักษ์ อย่างน้อย แห่ง/จุดละ ๑ คน

ข้อ ๓๒ เรือนจำ/ทัณฑสถาน ต้องวางแผนบริหารและพัฒนาบุคลากรห้องสมุด ทั้งเจ้าหน้าที่และผู้ต้องขัง เพื่อป้องกันการขาดแคลนบุคลากรปฏิบัติงาน โดยเฉพาะผู้ช่วยบรรณารักษ์ ต้องมีการคัดเลือกผู้ต้องขังให้เข้ารับการอบรม พัฒนาด้านงานห้องสมุดอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีบุคลากรห้องสมุดเพียงพอและไม่เป็นปัญหาเมื่อผู้ต้องขังพ้นโทษ หรือย้ายเรือนจำ/ทัณฑสถาน

หมวด ๕

อาคาร สถานที่ และครุภัณฑ์

ข้อ ๓๓ อาคารสถานที่ และครุภัณฑ์ของห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถาน ต้องมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพการบริหารจัดการพื้นที่ของเรือนจำ/ทัณฑสถาน ส่งเสริมบรรยากาศการใช้บริการการเรียนรู้ และการเอื้ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการ

ข้อ ๓๔ เรือนจำ/ทัณฑสถาน ต้องจัดให้มีอาคารสถานที่ที่มีแสงสว่างเพียงพอ มีอากาศถ่ายเทสะดวก ไม่มีเสียงและกลิ่นรบกวน และควรตั้งอยู่ในบริเวณศูนย์การเรียนรู้หรือบริเวณที่เป็นศูนย์กลางเหมาะสมแก่การเข้ามาใช้บริการ และการดูแลรักษาความปลอดภัย เพื่อเป็นห้องสมุดกลาง

ห้องสมุดควรเป็นอาคารเอกเทศ หรือห้องเฉพาะเป็นสัดส่วน สามารถขยายพื้นที่เพื่อให้บริการให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย ทั้งเจ้าหน้าที่เรือนจำ และผู้ต้องขังทั้งชายและหญิง

ข้อ ๓๕ ห้องสมุดกลางของเรือนจำ/ทัณฑสถาน โดยทั่วไปควรมีขนาดไม่น้อยกว่า ๑๕๐ ตารางเมตร เว้นแต่ เรือนจำ/ทัณฑสถานมีข้อจำกัดในด้านพื้นที่ อนุโลมให้ห้องสมุดกลางมีขนาดไม่น้อยกว่า ๘๐ ตารางเมตร แต่ทั้งนี้ ต้องจัดให้มีห้องสมุดสาขาที่ตั้งเป็นการถาวร มีพื้นที่นับรวมกันแล้วไม่น้อยกว่า ๑๕๐ ตารางเมตร

ข้อ ๓๖ การจัดพื้นที่ภายในห้องสมุดกลาง กำหนดให้มีพื้นที่ต่าง ๆ ดังนี้

๓๖.๑ พื้นที่จัดแสดงนิทรรศการถาวรเฉลิมพระเกียรติ หรือมุมเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

๓๖.๒ พื้นที่ทำงานของบรรณารักษ์ และผู้ช่วยบรรณารักษ์

๓๖.๓ พื้นที่จัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศ

๓๖.๔ พื้นที่นั่งอ่านหนังสือ ขนาดไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๕ ของพื้นที่ทำการห้องสมุด

๓๖.๕ พื้นที่ให้บริการสื่อโสตทัศน์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

๓๖.๖ พื้นที่ให้บริการยืม-คืน (เคาน์เตอร์ให้บริการยืม – คืน)

ทั้งนี้ ห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถาน ควรจัดให้มีพื้นที่สำหรับทำงาน หรือจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศเฉพาะด้าน ตามความเหมาะสม เช่น พื้นที่บริการทรัพยากรสารสนเทศประกอบการศึกษา มศร. การศึกษาขั้นพื้นฐาน ธรรมศึกษา อาชีวศึกษา มุมวิชาชีพ มุมส่งเสริมจริยธรรม มุมการเรียนรู้สำหรับผู้ไม่รู้หนังสือ บริเวณซ่อมและเย็บเล่มหนังสือ บริเวณเตรียมทรัพยากรสารสนเทศออกให้บริการ เป็นต้น

ข้อ ๓๗ ห้องสมุดกลาง ต้องจัดให้มีครุภัณฑ์จำเป็นพื้นฐานสำหรับการดำเนินงาน และการให้บริการห้องสมุด ให้มีความเพียงพอและเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ จำนวนทรัพยากรสารสนเทศและจำนวนผู้ใช้บริการของห้องสมุดแต่ละแห่ง

๓๗.๑ โต๊ะ เก้าอี้สำหรับปฏิบัติงาน

๓๗.๒ โต๊ะ เก้าอี้ที่นั่งอ่านหนังสือ

๓๗.๓ ชั้นวางหนังสือที่มีความมั่นคงแข็งแรง

๓๗.๔ ชั้นวางเอกสาร อย่างน้อย ๑ ชั้น

๓๗.๕ เคาน์เตอร์บริการยืม – คืน

๓๗.๖ คอมพิวเตอร์ เพื่อการบริการห้องสมุดหรือตู้บัตรรายการ

๓๗.๗ ตู้บอร์ดนิทรรศการ อย่างน้อย ๒ ตู้

๓๗.๘ ป้ายนิเทศบอกตำแหน่งการจัดหมวดหมู่ทรัพยากรสารสนเทศ และป้ายประชาสัมพันธ์แนะนำการใช้และข้อมูลข่าวสารห้องสมุด

๓๗.๙ เครื่องรับโทรทัศน์

๓๗.๑๐ เครื่องเล่นวีซีดี/ ดีวีดี

๓๗.๑๑ ครุภัณฑ์อื่น ๆ ตามความจำเป็นและเหมาะสม

ข้อ ๓๘ ห้องสมุดสาขาในเรือนจำ/ทัณฑสถาน ควรมีชั้นวางหนังสือ และครุภัณฑ์พื้นฐานที่เพียงพอและเหมาะสม

ข้อ ๓๙ ห้องสมุดเคลื่อนที่ในเรือนจำ/ทัณฑสถาน ให้มีอุปกรณ์สำหรับบรรจุ และเคลื่อนย้ายหนังสืออย่างเพียงพอ และเหมาะสมแก่การให้บริการตามสภาพแวดล้อมของเรือนจำ/ทัณฑสถาน

ข้อ ๔๐ ห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถาน ต้องจัดให้มีวัสดุอุปกรณ์ห้องสมุด เช่น วัสดุอุปกรณ์สำหรับการเตรียมเล่มหนังสือ การซ่อมและการเย็บเล่มหนังสือ วัสดุสำหรับจัดนิทรรศการ ฯลฯ เพื่อให้สามารถดำเนินงานและให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้ง เพื่อการตกแต่ง จัดสภาพห้องสมุดให้มีความสวยงาม นำเข้ามาใช้บริการ

หมวด ๑๐

การประเมินผลการดำเนินงาน และการประกันคุณภาพห้องสมุด

ข้อ ๔๑ ห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถาน ต้องมีการจัดเก็บสถิติการดำเนินงานอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง เพื่อการติดตามประเมินผล และให้การสนับสนุนอย่างเหมาะสม เช่น สถิติการให้บริการ การจัดกิจกรรม เป็นต้น

ข้อ ๔๒ ห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถาน ต้องจัดทำรายงานผลการดำเนินงานห้องสมุดอย่างน้อย ปีละ ๑ ครั้ง เสนอต่อคณะกรรมการบริหารห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถานและกรมราชทัณฑ์เพื่อเสนอคณะกรรมการอำนวยการ และให้มีการนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงแผนปฏิบัติงานในปีต่อไป

ข้อ ๔๓ ห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถาน ต้องจัดให้มีการประกันคุณภาพภายใน ที่เป็นไปตามตัวบ่งชี้คุณภาพที่กรมราชทัณฑ์กำหนด เป็นประจำทุกปี

ข้อ ๔๔ ห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถาน ต้องจัดให้มีการประกันคุณภาพ โดยคณะกรรมการร่วมจากภายนอก อย่างน้อยทุก ๓ ปี

ประกาศ ณ วันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๐



(นายนิติ จิตสว่าง)

อธิบดีกรมราชทัณฑ์